

iz putnog dnevnika

vladimir visocki

MOJ HAMLET

Sitnicu ču samo objasniti u stihu,
za sve ja nemam punomoći...
Bio sam začet, kao što mora, u grehu –
u znoju i nervozni prve braćne noći.

Da, odvajajući se od zemlje, znao sam:
što smo više, to smo tvrdi i suroviji;
išao sam među kraljeve pravo
i ponašao se kao nasledni princ po krvi.

Znao sam – sve će biti kako hoću.
Nisam znao za gubitak i štetu.
Drugovi moji po školi i maču
služili su mi – kao njihovi očevi presto.

Nisam razmišljao u govoru,
u vetrar sam bacao reči lako.
I verovali su mi, kao glavaru,
sva deca rođena visoko.

Plašila nas je noćna straž,
od nas se vreme ospalio ospicama.
Spavao sam na kožama, jeo meso s noža
i besnog konja mučio stremenima.

Znao sam, biće mi rečeno: »Caruj!«
Od rođenja mi na čelu sudbe belega.
Opijao sam se među žigosanim amovima,
imao sam snage pred nasiljem reči i knjiga.

Mogao sam se smešiti samo jednom usnom,
a tajni pogled, kad je zao i gorak,
umeo sam skruti, vaspitala me dvorska luda.
Luda je sad mrtva... »Amin! Nesrećni Jorik!«

Ali odrekao sam se od deoba,
privilegija, slave i nagrada:
najednom sam žalio mrtvog paža...
Oduševljavala me je travka mlada.

Lovačku strast sam zaboravio,
omrznuo sam i hrtove i goniče.
Od ranjene divljači sam konja odvodio,
bičem sam tukao i lovce i hajkače.

Video sam: igre su nam svakim danom
sve više ličile na gadosti.
U tekućim vodama sam noću, u potaji,
sa sebe spirao dnevne podlosti.

Znao sam da sam iz dana u dan sve gluplji,
i – shvatao sam domaće intrige.
Nije mi se svidal doba, ni ljudi u njemu
mi se nisu svidali. I zaronio sam u knjige.

Moj mozak, kao pauk, žedan znanja,
mogao je sve: od kretanja do mirovanja,
ali od misli i nauke nema koristi,
kad ih svako i svuda stalno ništiti.

S drugovima iz detinjstva prekinute niti.
Nit Ariadne bila je samo shema.
Lomio sam se nad rečima »biti ili ne biti«,
bila je to nerazrešiva dilema.

Ali večno pleše jada more.
U njega smo zarili mač – proso u situ,
i isejavaj prividne odgovore
na pitanja koja su samo zbog lepote tu.

Kroz prigušenu buku sam zov predaka slušao,
pošao sam za njim – sumnja me je pratila,
teret teških misli se na meni slagaо,
a dole, u grob, strast me je odvlačila.

U trošan splav spajali su me dani,
čim je očvrsnuo, počinjao se raspadati.

Prolio sam krv, kao i svi. I, kao oni,
od osvete nisam mogao odustati.

A moj uspon pred smrću je – provalja,
Neću prihvatiš tavorjenje. Ofelija!
Ubistvom sam se izjednačio i ja
sa svima sa kojima me ista zemlja spaja.

Ja, Hamlet nasišao sam prezirao.
Pljuvao sam dečju krunu,
ali za njih – za presto sam grlo čupao,
a oni, koji za njim posezahu već mrtvi trunu.

Ali genijalni blesak samo je žamor.
U rođenje smrt popreko gleda.
I svi dajemo podmukli odgovor,
a niko potrebno pitanje da da.

●
Prvo beše reč
tuge i jada.
U mukama se planeta radala,
od kopna su se u ništa otkidali
ogromni komadi,
ostrva su nastajala.

Lutajući svetom,
bez robe i zastave,
kroz milenijume, epohe i vekove,
svoj lik je ostrvo menjalo,
pustinjak i latalica,
prirodu i duh svog kopna je sačuvalo.

Prvo beše reč,
ali govor se završio.
Mornari su zemlju naseljavali,
i preko mostića su pošli
gore na ostrva,
od milja su ih nazvali brodovi.

Obala drži čvrsto,
grčevito,
a ostrvo će se sigurno vratiti.
Na njima vlada morski,
poseban poredak,
na njima se čuvaju zakoni i čast kopna.

Da li će nam oprostiti nauka
ovu paralelu,
slobodu tumačenja i teorije?
Ako na zemlji
prvo beše reč,
bila je sigurno »more!«

●
Led i gore i dole – mučim se u sredini,
da li poći gore ili se spustiti dole?
Razume se, isplivati i ne gubiti nadu,
i zaslужeno čekati putne dozvole.

Ledu nada mnom – pucaj i padni!
U znoju sam, kao orač iza pluga,
Vratiču ti se, kao brodovi u pesmi,
sećaču se starih stihova, sećaču se svega.

Manje mi je od pola veka – preko četrdesete,
živ sam,
dvanaest godina me ti i gospod hranite.

Imam šta da pevam stojeći pred svevišnjim,
imam čime da se opravdam pred njim.

IZ PUTNOG DNEVNIKA

Čekanje sve duže,
a posete sve kraće.
Prijatelj kaže:

»dobar put i mnogo sreće!«

Na četiri strane
putevi vode,

na četiri granice
rampe otvorene.

Senke golih breza
pod točkove same pale,
izrovan put,

u daljinu kao nož stanjen.

Večni smrtnik – komarac
pred očima se razbijja

i pretvara vetrobran

u sliku Salvadora Dalija.

A zbrkane misli,
koje leno kucaju u teme,
uskomešaše se u glavi,

hajde, pokušaj, njih zaustavi.

Vreme ratno,
u krvi zamešeno,

u kola mi je pokucalo,
i ja sam ga primio.

Oči u zavojima
u kabini su zavirile
i pitale: »Kud si pošao?

Na Zapad? Vraćaj se nazad...«

Nisam odgovorio:
po limu zadobovaše meci.

Čuo sam: »Lezi!
Skoči! Bombi! Pazi!«

Nestao je drum,
moj jedini plovni put.

Samo stubovi jela
kojima su mine ošišale krune.

A nestvarni je potok
lagano optičao hladnjak.

Za dan i noć putovanja
s mesta se nisam pomakao.

Zaspao sam za volanom
odavno malaksao do smrti.

Da se uštinem za uho
ili oči protrljam?

Najednom u kolima, pored sebe,
vidim pešadijskog vodnika.

»Gle, trofejna pakost – rekao je –
udobno sedeti.«

Vodnik i ja smo pojeli
kotlet i rotkvice.

On se opet začudio:
»Otkud to u ratu?

Pre osam dana sam – kaže –
bratac, u Minsku doručkovao.

Pa, hvala ti, putuj!

Ima dana, opet ču navratiti...«

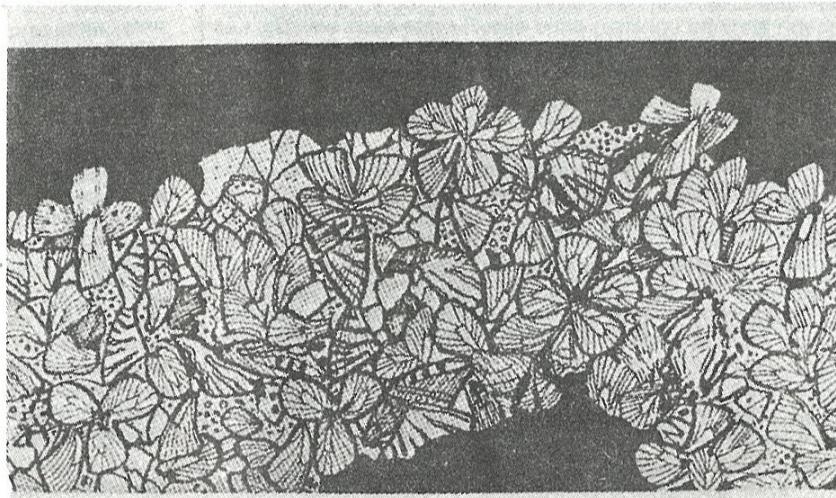
Sa svojim proredenim odredom
otišao je na istok.

Ponovo se u kabini našlo
vreme mira.

U to vreme je uz mene
jedna žena.

Ona mi je rekla:
»Umoran si? Smeniču te, predahni...«

Sve je u redu. Na mestu.

Putujemo prema granici. Nas dvoje.

*Trideset godina me odvaja
od tek viđenih susreta.*

*Pokrenuli su se brisači
i oprali staklo vetrobrana.*

*Ugledali smo znake,
koji su tu kao opomena.*

*Osim retkih rupa,
na rat ništa ne podseća.*

*Jedino mlađa šuma
i kroz novu prljavštinu*

dva ogromna noža

mrazom zasekoše kožu,

šiljci – mirno –

na vrhu, a ne nagnju se.

Ovde, na pravom putu,

meni, koji nisam znao metak,

pokazalo se,

da sam i ja ovde, negde

u blizini pobedio.

Zato se za mene

i put, kao nož, zaoštrio,

i krotinе svastika

ljuljaju se na njemu.

S ruskog preveo A. BADNJAREVIĆ

vladimir visocki (1937 – 1980)

beleška

U noći između 23. i 24. jula, lutajući levom obalom Sene, čuo sam jednog momka koji je hrpatim glasom, uz gitaru, recitovao stihove o usamljenosti u svetu. U gužvi, dimu i buci najednom su mi se svi učinili beznadežno usamljeni. Hrpati glas je umukao, gitarista je nestao, slušaoci su se razišli, stajao sam pred grčkom kafanom iz koje je izbjegala tišina.

Pomislio sam da bi tešku tišinu usamljenosti razbio jedino Vladimir Visocki. Seo sam na terasu kafane, naručio duplu votku i mislio na Vladimira Visockog. Njegovo zbijeno telo, čudne oči, hrpati glas i jednostavne reči koje je izgovarao činile su mi se jednim mogućim lekom za tešku usamljenost koja je sve pritiskala.

Bio sam uveren da ne mogu čuti taj glas. Počeo sam misliti da nikad više neću čuti taj glas. Obuzeo me neki čudan strah, počeo sam verovati da će avion, kad se budem vraćao kući, pasti i da će poginuti... i zato nikad više neću čuti glas Vladimira Visockog.

U knjižari »LES EDITEURS REUNIS« u Rue de la Montagne-Ste-Genevieve 24. jula sam čuo da je u Pariz doputovao Vasilij Aksjonov. A bilo mi je tako potrebno da čujem glas Vladimira Visockog i da ugledam njegovu ruku kojom prijateljski pruža čašu nepoznatom sagovorniku uz šank.

Iz Pariza sam se vratio 24. jula, avion nije pao. Sve bi bilo u redu da u meni nije treperila neka čudna strepnja koja mi je u grlo gurala kuglu koja je povremeno rasla i onemogućavala mi gutanje, a stalno mi je ometala disanje.

Vest agencija AFP i UPI emitovana iz Moskve 27. jula, a pročitana u Politici 28. jula me je presekla. Agencije sujavale da je u Moskvi, u 43. godini života, od infarkta umro glumac i pevač Vladimir Visocki (a valjalo je reći, na prvom mestu, pesnik – jer J. P. Ljubimov, režiser Teatra drame i komedije na Taganki, koji je Visockog odlično poznavao i cenio, na prvo mesto je stavljao pesnik, a naglašavao je čovek kad je govorio o svom nenadmašnom Hamletu Vladimиру Visockom – jer on je bio: pesnik, čovek, glumac i pevač).

(jul 1980)

Nedavno sam iz Moskve dobio pesme Vladimira Visockog štampane u časopisu Prijateljstvo naroda, a stigla je i njegova knjiga Nerv.

A.B.

(jul 1985)

ne voleti nikakvu gravitaciju

odломci

ivica zamoda

Neka je stvar sasvim nam nepoznata.

Čovjek saznaje, otkriva je i označava sebi kao poznatu; viša organizacija materije služi se nižim načinom organizacije materije da bi sebe još bolje organizirala. I tada to name nepoznato, postaje poznato, ono se također mijenja, gubi ne, gubi sl.

●

Tko neće priznati, vjerovati – neka ide tamo gdje nema ni prostora ni neprostora, ni materije ni ne-materije, ni vremena ni ne-vremena i neka tamo mjeri i gradi geometriju pravaca.

●

Junak prolazi kroz predjele i doživjava ljudi o kojima odmah govori može sve unaprijed, njihovu budućnost, i slično, dok se junak susreće i znaće samo sa sadašnjim ljudima.

●

Definirati, za svoje prepostavke – trenutak, trenutnost?

●

*Te male veličine
događaju se, veličine su
trenutka oslobođenja:
pogledaj: o suprotnostima!
a i skup oslobođenja zadnjeg člana
ima opet trenutno malu veličinu.*

●

*Prostor (nakon izgubljene bitke se
vremenom: bez početka i svršetka),
proziran, lebdeći,
izmaknut, nedorečen: pjesnik sebe
smješta uz ostale predmete; nabrja sebe
do njih: ne naznačuje razliku (tj. vremenitost).*

●

*R. je sveden na fluid, odnos, međuzavisnost;
između, od i do.
R. je neprestano u osjećaju, naznaci ili doživljaju
sebe i svoga prisuća (samoprisutnost bez sebe:
jedina mogućnost zrcaljenja – toga fluida – u
poeziji; barem, možda).*

●

*osećanje neprijelomnosti oznaka
sigurnih, nema ni izvora ni ušća,
ničiji, svačiji, sam, ništa ne posjedujem, ni u čijem
posjedu – bez – puta u bespuću, nezačetom i nedovršenom.*